



Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union
FAVILLE: 2019-1-SK01-KA204-060711



1.2 Študijný text

Úloha a funkcia virtuálnych facilitátorov v online kurzoch

FAVILLE partneri

ASTRA - ZDRUŽENIE PRE INOVACIE A ROZVOJ
Slovensko



DIE - Deutsches Institut für Erwachsenenbildung
Leibniz - Zentrum für Lebenslanges Lernen
Nemecko

ENTRE, s.r.o.
Slovensko

ENTRE

HOU - Hellenic Open University
Grécko



HT srl
Taliansko



IDEC - AINTEK SYMVOULOI EPICHEIRISEON EFARMOGES
YPSILIS TECHNOLOGIAS EKPAIDFSI ANONYMI ETAIREIA
Grécko



UAb - Universidade Aberta
Portugalsko



Pod'akovanie: FAVILLE je spolufinancovaný programom Erasmus+ Európskej únie na základe Zmluvy o poskytnutí grantu č. 2019-1-SK01-KA204-060711

Upozornenie: Za názory a stanoviská vyjadrené v tejto publikácii nesie výhradnú zodpovednosť autor (autori) a nemusia nevyhnutne odrážať názory Európskej komisie.

Úloha a funkcia virtuálnych facilitátorov v online kurzoch

Predpoklad, že škoolitelia, ktorí pracujú prezenčne, môžu jednoducho preniesť svoje zručnosti do nových úloh online facilitátorov (e-učiteľ, e-škooliteľ, e-moderátor), sa ukázala ako nesprávna, a to na základe výskumu aj osvedčených postupov. Preto je príprava virtuálnych facilitátorov dôležitým poslaním vzhľadom na komplexnosť príslušných kompetencií a charakteristík.

Úloha facilitátora virtuálneho vzdelávania si vyžaduje špecifické kompetencie, vrátane tých, ktoré súvisia s riadením online skupín, interakciou a komunikáciou - čo je téma s osobitnou dynamikou a charakteristikami.

Riadenie online interakcií tu zohráva významnú úlohu, pretože je základnou premennou pri vytváraní vzdelávacích komunít. To si vyžaduje diverzifikáciu typov interakcie na diaľku, pričom sa berie do úvahy nielen interakcia škooliteľ - obsah a facilitátor - škooliteľ, ale aj interakcia škooliteľ - škooliteľ a interakcia škooliteľ - rozhranie (platforma).

Facilitátor musí pôsobiť v kontexte sociálneho učenia, čo si vyžaduje mobilizáciu série pedagogických, didaktických, organizačných a riadiacich nástrojov. Vyžaduje si to aj riadenie interakcií, ktoré prechádzajú od interakcií jeden na jedného k interakciám jeden na jedného a mnoho na mnoho.

Je isté, že úloha facilitátora sa rozširuje, diverzifikuje a sťažuje spôsobom, ktorý často vedie k zmenám jeho postavenia v rámci organizácie. Súčasťou tejto úlohy je teda pôsobenie ako facilitátor, sprostredkovateľ a sprievodca učením, čo sa dosahuje interakciou s jednotlivcami aj so skupinou.

Úloha facilitátora online vzdelávania sa stáva komplexnejšou a významnejšou v porovnaní s predchádzajúcimi generáciami dištančného vzdelávania. A to najmä vzhľadom na súčasnú rozmanitosť programov a kurzov, ktorá si od facilitátora vyžaduje odlišné modely intervencie (pozri Submodul 1 tohto modulu).

Online facilitácia si vyžaduje špecifické schopnosti a zručnosti vrátane technických zručností, a dokonca aj osobitných osobnostných charakteristík. Hoci existuje mnoho aspektov, ktoré sú spoločné pre prezenčné aj pre klasické dištančné vzdelávanie, nemožno predpokladať, že pedagogické kompetencie a prístupy týchto modalít sú automaticky prenosné do súčasného online prostredia: sú potrebné úpravy. Ako

1.2 Úloha a funkcia virtuálnych facilitátorov v online k
uvádza Salmon (2000: 2), "e-moderovanie nie je súbor zručností, s ktorými by sa niekto z nás narodil, ani niečo, čo sme sa naučili sprostredkované pozorovaním učiteľov, keď sme sa sami učili".

Získanie týchto zručností predpokladá "ponorenie sa facilitátora" (Salmon, 2000: 4) do tohto prostredia, a teda školenie v online kontexte. Okrem toho je potrebné získať alebo rozvíjať niektoré špecifické zručnosti v oblasti online vyučovania.

V tomto ohľade tento odborník navrhuje veľmi komplexnú syntézu tútorských zručností vo virtuálnom kontexte, ktorá kombinuje dva súbory premenných.

Po prvé, charakteristiky:

- Pochopenie online procesu
- Technické zručnosti
- Online komunikačné zručnosti
- Ovládanie obsahu
- Osobnostné vlastnosti

Po druhé, vlastnosti: dôvera, konštruktívny duch, schopnosť podporovať rozvoj, talent na facilitáciu, schopnosť zdieľať vedomosti a kreativita.

Tieto zručnosti sa získavajú odbornou prípravou a skúsenosťami. Podľa Salmona nemusí byť online facilitátor odborníkom na obsah, ani nemusí poznať či ovládať zložité pedagogické a didaktické techniky. Facilitátori nepotrebujú "dlhý rad kvalifikácií ani dlhoročné skúsenosti. Nemusia byť ani odborníkmi, alebo guru v danej oblasti" (Salmon, 2000: 41).

V tomto ohľade by bol facilitátor vzdialený od postavenia triednych učiteľov. Navrhuje, aby "mali kvalifikáciu minimálne na rovnakej úrovni a v rovnakej téme", ako je téma, ktorú facilitujú. Tento pohľad na facilitátora ako na technickú rolu, ktorá si nevyžaduje hlboké a špecializované znalosti obsahu a pedagogických nástrojov, ostro kritizovali viacerí akademici.

Napríklad Anderson a jeho kolegovia (2001), komentujúc Salmonov pohľad, píšú: "Domnievame sa, že takáto minimálna kompetencia na úrovni predmetu poskytuje menej ako ideál, ktorý definuje vysokokvalitné odborné vzdelávanie" (9). Garrison & Anderson (2003) tiež dôrazne oponujú takémuto chápaniu online facilitátora. Píšu o ňom ako o "sprievodcovi", s predpokladom "umelého oddelenia facilitátora a experta

1.2 Úloha a funkcia virtuálnych facilitátorov v online k

na obsah a hovorí o potenciálnom skreslení vzdelávacej skúsenosti, ktorá sa patologicky zamerala na sústredenost' na študenta s vylúčením vplyvu pedagogického a obsahového experta v podobe učiteľa" (id.: 70). Podľa nich takýto prístup k úlohe a funkciám facilitátora v online kontexte končí na základe nepochopenia: "takýto laissez-faire prístup nesprávne interpretuje kolaboratívno-konstruktivistický prístup k učeniu a dôležitosť systematického budovania výsledkov učenia (t. j. scaffolding) na dosiahnutie zamýšľaných výsledkov učenia vyššieho rádu". Obaja sa domnievajú, že na dosiahnutie cieľov vzdelávania, ktoré zahŕňajú rozvoj komplexných zručností/kompetencií a učenie sa na vysokej úrovni (ako je to typické v niektorých oblastiach poznania), je potrebné konať, a to štruktúrovaním, usmerňovaním a monitorovaním procesu vyučovania a učenia sa.

Pri analýze Salmonovej návrhu sú však dôležité tri aspekty. Po prvé, počet, rozmanitosť a komplexnosť zručností a kompetencií virtuálneho facilitátora vzdelávania. Ako uvádza, to si vyžaduje vysokú úroveň osobnostných, intelektuálnych a kultúrnych aspektov. To značne oslabuje predstavu, že facilitátor bude "ďalším" členom učiacej sa komunity, ktorý má rovnaké podmienky ako všetci ostatní.

Po druhé, hoci Salmonová tvrdí, že pri výbere facilitátorov stačí, aby mali primerané technické zručnosti (vedeli efektívne využívať digitálne technológie a online siete) spolu s online empatiou a flexibilitou a ochotou absolvovať školenie, je pravda, že predpokladá predchádzajúce školenie v tejto oblasti (online facilitácia) a približne ročnú pracovnú skúsenosť v tejto funkcii (akési školenie na pracovisku). Až potom sa očakáva, že tieto zručnosti a kompetencie budú rozvinuté (Salmon, 2000).

Napokon sa tento model zdá byť vhodný pre kontexty odbornej prípravy, ktoré nevyžadujú zložité požiadavky na akademickú certifikáciu. Príkladom takýchto komplexných požiadaviek sú tituly vo vysokoškolskom vzdelávaní alebo niektoré situácie osobnej, odbornej a technickej prípravy, ktorých cieľom je prehĺbiť vedomosti a kompetencie, pričom účastníci vychádzajú z už značných skúseností.

1.2 Úloha a funkcia virtuálnych facilitátorov v online k

Martin a spol. (2019) identifikovali úlohu a funkciu facilitátorov z hľadiska fáz, v ktorých sa kurz alebo program nachádza. Identifikovali ich prostredníctvom prieskumu týchto funkcií medzi účastníkmi, ktorí sa zúčastnili kurzov/programov, čím sa zvýšila možnosť, že tieto funkcie a úlohy vykonáva tá istá osoba. Táto situácia prirodzene závisí od inštitucionálnych modelov vytvorených pre online vzdelávanie, v ktorých sú zasadené: facilitátor, tvorca kurzu; manažér kurzu; expert na obsah alebo mentor:

- úlohu facilitátora s dôrazom na dôležitosť jeho online "prítomnosti", ktorá sa prejavuje dôkazmi o jeho interakcii a kontakte (správy, spätná väzba atď.), aby účastník vzdelávania pociťoval prítomnosť facilitátora, ktorý podporuje jeho učenie, delí sa o svoje vedomosti, objasňuje pochybnosti, stáva sa vzorom pre účastníkov vzdelávania (napr. Martin et al., 2019);
- úloha tvorca kurzu, zodpovedného za definovanie cieľov a stratégií vzdelávania, ktorá závisí od druhu príslušnej inštitúcie, pretože ju môže zohrávať niekoľko rôznych aktérov (okrem iného dizajnéri výučby, redaktori, technologickí špecialisti, učitelia);
- úloha manažéra kurzu spojená s poskytovaním obsahu, hodnotením a podporou študentov pri prekonávaní ich ťažkostí.
- úlohu experta na obsah, preukázanie svojich kompetencií týkajúcich sa obsahu a dizajnu výučby, ich prepojenie s praxou a reálnym životom.
- úlohu mentora, ktorá sa neobmedzuje len na vyučovanie, ale aj na poradenstvo študentom v oblasti ich akademického a profesionálneho rozvoja (Martin a spol., 2019).

Význam odbornej prípravy pre online facilitátorov, aby mohli reagovať na rôzne úlohy, zručnosti a kompetencie, ktoré si stále zložitejšie kontexty online odbornej prípravy vyžadujú, je dôležitým aspektom pri riešení ich rastu a rýchleho vývoja. Ale taktiež aj relevantným aspektom pre rozvoj vysokokvalitnej online odbornej prípravy.

Referencie

- (1) Anderson, Terry, Dron, Jonh. (2011). Three generations of distance education pedagogy, IRRODL, vol 12, n° 3, 80-97. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v12i3.890>
- (2) Martin, F., Budhrani, K., Kumar, S., & Ritzhaupt, A. (2019). Award-winning faculty online teaching practices: Roles and competencies. *Online Learning*, 23(1), 184- 205, <http://dx.doi.org/10.24059/olj.v23i1.1329>
- (3) Morgado, Lina (2001). O papel do professor em contextos online: problemas e virtualidades, *Revista Discursos*, III Série, n° especial, 125-138. <http://hdl.handle.net/10400.2/1743> (in portuguese)
- (4) Salmon, Gilly (2016). Carpe Diem – 5 Stage Model, Vídeo YouTube, <https://youtu.be/ILCnUgfeuoc>
- (5) Salmon, Gilly (2011). *E-Moderating: The Key to Online Teaching and Learning*, New York: Routledge.
- (6) Salmon, Gilly (2011). *Five Stage Model*. [online] Gilly Salmon. Available at: <https://www.gillysalmon.com/five-stage-model.html> [Accessed 14 January 2020].
- (7) Garrison, Randy, Anderson, Terry (2003). *E-Learning in the 21st Century*, London: Routledge Falmer.